

ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОДІЇ НА СХОДІ УКРАЇНИ РОСІЙСЬКИМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСАМИ (НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ РОСІЙСЬКИХ САЙТІВ “РОССИЙСКИЙ ДИАЛОГ” І “ПРАВДА.РУ” ЗА 2016 РІК)

Наталія Семен

*Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра журналістики та засобів масової комунікації,
вул. Князя Романа, 3, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: eliashevskal990@ukr.net*

У розвідці проаналізовано тенденції подання інформації про події в зоні АТО російськими новинними Інтернет-ресурсами “Российский Диалог” і “Правда.Ру” за період 2016 року.

Розглянуто основні засоби пропаганди у поданні новин про Україну.

Ключові слова: інформаційна агресія, інформаційна безпека, пропаганда, Інтернет-ресурс, маніпулювання свідомістю, зона АТО.

У час активної інформаційної агресії щодо України з боку Російської Федерації, російські Інтернет-ресурси активно подають пропагандистські матеріали про Україну. Подання таких новин далеко не завжди є правдивим, відтак, вона дезінформовує і загострює збройну агресію на території Східної України. *Об’єктом* дослідження є матеріали про події на сході України на новинних Інтернет-ресурсах “Российский Диалог” і “Правда.Ру” за період 2016 року. *Мета* статті полягає в тому, щоб з’ясувати типи методів пропаганди у матеріалах цих сайтів та їх частотність у 2016 році. Для досягнення мети потрібно виконати такі *завдання*:

- 1) проаналізувати матеріали про події в зоні АТО на новинному Інтернет-ресурсі “Российский Диалог” за 2016 рік;
- 2) проаналізувати матеріали про події в зоні АТО на новинному Інтернет-ресурсі “Правда.Ру” за 2016 рік;
- 3) визначити типи методів впливу на свідомість читача, що використовують журналісти новинних Інтернет-ресурсів “Российский Диалог” і “Правда.Ру” під час написання матеріалів про події на сході України;
- 4) проаналізувати частотність пропагандистських матеріалів про події в Україні на новинних Інтернет-ресурсах “Российский Диалог” і “Правда.Ру” за 2016 рік.

Питання інформаційної агресії з боку Росії щодо України сьогодні надзвичайно актуальне. Тому варто виокремити праці таких дослідників цієї галузі, як: Почепцова Г. Г., Панаріна І. М., Петрика В. М., Литвиненка О. В., Парфенюка І. М., Старіша О., Домарева В., Леонтьєвої Л. Є. та ін. Зауважимо, що поки в українському журналістикознавстві сьогодні таких праць є дуже мало, тому існує гостра потреба в такій літературі, адже вона навчатиме і допомагатиме відбивати інформаційні напади агресора.

У своєму дослідженні ми аналізували матеріали двох російських Інтернет-ресурсів “Российский Диалог” і “Правда.Ру” за 2016 рік. Ці сайти підтримують “пропутінську позицію” щодо України.

“Правда.Ру” – суспільно-політичний електронний засіб масової інформації зареєстрований 17 листопада 2003 року, а ще більш рання реєстрація на електронне видання «Правда On-Line» від 3 листопада 1999 року. Працює цілодобово, висвітлюючи світові і внутрішні російські новини.

“Российский Диалог” (rusDialog.ru) – суспільно-політичне новинне й аналітичне ЗМІ, засноване в червні 2014 року. Працює цілодобово, висвітлюючи світові і внутрішні російські новини.

Ці електронні ЗМІ щоденно висвітлюють новини про події в зоні АТО ще з самого початку збройного повстання.

Портал “Российский Диалог” має спеціальні рубрики “Украина”, “Киев”, “Крым”, де оперативно публікує інформацію про всі найгарячіші події, що сталися у цих точках. Новини про Україну тут оновлюються протягом щопівгодини або щогодини. Здебільшого це розгорнуті замітки, яких протягом дня налічується від 10, якщо спокійний період, і понад 20 – у час активізації подій в зоні АТО чи бійок у Верховній Раді та ін.

Проаналізувавши текстове наповнення сайту “Российский Диалог”, можемо виокремити методи пропаганди, яку активно застосовують російські журналісти щодо України:

1) вигадування фактів, повідомлення про події, які неможливо підтвердити, немає жодних свідків та коментарів. Наприклад, матеріал “Китайцы массово едут в Крым смотреть дворцы и пить вино”, який не є підтверджений жодними документами чи коментарями фахівців з питань туризму. Матеріал не підкріплений ні конкретними фактами, ні переконливими аргументами. Є невеличкий коментар чиновника середньої ланки, голови комітету санаторно-курортного комплексу і туризму Криму Олексія Черняка, персона якого є не дуже відомою;

2) фальсифікація та інсинуація подій. Наприклад, матеріал під назвою “В какой стране еще можно увидеть подобное? Фото с торгующим на блошином рынке Ющенко “взорвало” Сеть”. Мова йде про те, що користувач Facebook підписаний як «Сестра Чемоданова» опублікувала на своїй сторінці фото колишнього Президента України Віктора Ющенка, який продавав вишиванки на “блошиному” ринку. Вона попросила Ющенка зробити спільне фото і він дав згоду. Відтак, користувачка дивується як таке можливо. На нашу думку, автори опублікували цей матеріал навмисне, аби підірвати авторитет до української влади, а також вони принизили честь та гідність колишнього глави нашої держави. У матеріалі подається фото, яке взагалі не віддзеркалює написаного факту. Тому ймовірність того, що ця подія справді відбувалась є дуже малою;

3) виривання з контексту фактів, коментарів. Наприклад, матеріал за назвою “Война с русским языком на Украине: информация на вокзалах будет исключительно на украинском и английском”, в якому йде мова про те, що невдовзі буде повністю припинене дублювання інформації російською мовою на табло вокзалів України, а також у проїзних квитках. На нашу думку, цей заголовок не відповідає змісту матеріалу, адже у цій ситуації Україна не веде війну з російською мовою, а проводить цілком прийнятне

нововведення, оскільки на першому місці має бути державна мова. Відтак, публікуючи такий заголовок, журналісти переслідували корисливу мету, а саме – посягти настрої ворожнечі у російськомовного населення;

4) висвітлення думок та коментарів лише однієї сторони, зацікавленої у розвитку воєнної ситуації в зоні АТО. Наприклад, матеріал “Очередной срыв перемирия в Донбассе? Украина не готова отвести войска”, у якому мова йде про те, що ЗСУ зобов’язали “ЛНР” першою відвести зброю та техніку від Станиці Луганської. Журналісти подають коментар начальника управління Народної міліції “ЛНР”, натомість немає жодної інформації від представників ЗСУ. Відтак, інформацію подано односторонньо, на користь “ЛНР”, адже очільник управління Народної міліції “ЛНР” розповідає, що українська сторона може зірвати перемир’я.

Інтернет-ресурс “Правда.Ру” щодня подає новини про події в Україні. Найбільше матеріалів на сайті про події із зони АТО та окупованого Криму вони публікуються у рубриці “Мир”. На цьому порталі новин про Україну дещо менше, ніж на “Российский Диалог”, проте тут новини є дещо “агресивніші”. Журналісти дозволяють собі вживати в матеріалах емоційно-забарвлену лексику щодо України, її влади, війська і активістів.

Проаналізувавши текстове наповнення сайту “Правда.Ру”, можемо виокремити методи пропаганди, яку активно застосовують російські журналісти щодо України:

1) навішування ярликів – автори у своїх матеріалах надають негативного змісту подіям в зоні АТО, створюють негативний образ українських бійців, розвивають у читача критичне сприйняття дій української влади. Відтак, у масового читача це викликає негативні асоціації, породжує певні стереотипи.

Наприклад, у матеріалі “Почему нацисты отказались от марша по Одессе?” мова йде про те, що громадська організація “Сокіл” і ВО “Свобода” відмовилися від ідеї провести 28 квітня марш на честь дивізії СС “Галичина” в Одесі. Представникам відомих громадських об’єднань журналіст дає негативне найменування “нацисти”, відтак, це змушує масового читача негативно сприймати як борців за кращу Україну, так і політичні сили, які керують чи раніше керували нашою країною;

2) створення культу особи – автори матеріалів з повагою та авторитетом апелюють до слів Президента Росії Володимира Путіна, возвеличують його. Вони вселяють людям віру в те, що його коментарі, висновки, розповіді – це істина останньої інстанції.

Наприклад, матеріал “Украинские СМИ поражены: Жители Украины хотят “такого, как Путин”, де мова йде про те, що видання “Неделя.ua”, запропонувало своїм читачам відповісти на запитання: “Якому політикові ви б довірили управління своєю країною?”, 85 % відсотків українців відповіли, що хотіли б, щоб Україною керував Володимир Путін. Далі у матеріалі наведено результати інших кандидатур, а закінчується стаття розповіддю про те, що Путін є хорошим політиком, входить до числа найбільш впливових особистостей 2015 року і що його поважають росіяни. Таким чином, бачимо прийом “створення культу особи”, читачам навіюють стереотип про те, що в Росії кращий Президент, і що Україна має всі шанси опинитись в надійних правлячих руках цього “політичного генія”;

3) апелювання до авторитету – автори матеріалів створюють образ величної Росії та виваженого, шанованого народом і послідовного у своїх діях її Президента Володи-

мира Путіна. Наприклад, матеріал “Путин поразил иностранцев умом и отличным английским”, де автор розповідає, що журналіст CNN Фарід Закарія, ведучий пленарного засідання Петербурзького міжнародного економічного форуму, був вражений розумом російського лідера і його володінням англійською мовою. “Він дуже розумний, був дуже добре підготований. У нього особливий погляд на історію, – сказав Закарія. – Я б описав його як російський національний погляд, в центрі якого – Росія”. На нашу думку, застосування таких коментарів у тексті матеріалу, створює для Путіна образ месії, який забезпечує процвітання не лише Росії, а й може зробити це для України;

4) демонізація ворога – висвітлення української сторони в “архінегативному” аспекті. Після прочитання складається стереотип, що Україна – це плацдарм агресії, вона поширює її на всі сусідні держави. А українська влада – це невігласи, які довели країну до повного занепаду. Наприклад, матеріал “Украина заразила Польшу шизофренией”, у якому мова йде про те, що Україна і Польща ведуть між собою безглузду боротьбу у багатьох суспільних сферах, наприклад, “польський сейм прийняв закон у якому визнає “актом геноциду” вбивство на Волині 100 тисяч польських християн у 1943–1945 рр. Натомість, українські депутати помітили, що спогадами про “волинську різанину” Варшава ганьбить українських націоналістичних “героїв” 1940-х років в той самий момент, коли “українська держава знаходиться в стані війни з Російською Федерацією”. А значить, Варшава підливає масла у вогонь “спільного ворога” – Москви. На офіційному рівні все залишається цивілізовано, проте різко відповів полякам Юрій Шухевич, депутат Верховної Ради, 83-річний син Романа Шухевича: “Ви знову завдали нам удар в спину в момент нашої війни з Москвою. Скільки вам заплатив Кремль?”, – такими словами Шухевич-молодший зустрів кореспондента “Gazeta Wyborcza”, який приїхав в рідне для Шухевича місто Львів. Не даючи представнику польських ЗМІ перехопити ініціативу, Шухевич звинуватив його газету, а заодно і всю Польщу у веденні “гібридної війни проти України”. Відтак, бачимо, що Росія намагається посяяти ворожнечу між Україною та Польщею. Нашу країну вона позиціонує як ворожу до Польщі, у матеріалі зведено наклеп на Польщу, мовляв поляки ведуть гібридну війну проти України;

5) спрощення фактів – подання без заглиблення в суть явища, іноді це призводить до викривлення повідомлення. Наприклад, матеріал під заголовком “Украина готовится официально объявить России войну”, у його назві йдеться про те, що наша країна незабаром оголосить війну Росії. Проте Російська Федерація вже давно розпочала війну проти України, хоча неоголошену, але світ визнав це. А в самому матеріалі мова йде про те, що, для того, аби Україна отримала підтримку від міжнародного співтовариства, їй потрібно офіційно ввести воєнний стан. Такий заголовок дезорієнтує читача, адже факт у ньому є спрощеним і він викривлює суть матеріалу.

Проаналізувавши російські Інтернет-ресурси “Российский Диалог” і “Правда.Ру”, можемо констатувати, що ці медіа активно публікують пропагандистські матеріали, які дезорієнтують читача, навіюють негативні стереотипи про Україну.

Відтак, сьогодні вітчизняний медіаринок має з особливою обережністю відповідати на інформаційну агресію з боку Росії, аби не втрапити у пастку, яку готує ворог і не втратити свій авторитет серед тих, хто нам довіряє і підтримує. Українські журналіс-

ти можуть контролювати перебіг інформаційної агресії. Потрібно об'єднати кращих журналістів, тих, кому довіряють і наслідують, для того, щоб вони працювали на відновлення іміджу, подавали інформацію у якісно новому форматі [9, с. 59].

Список використаної літератури

1. Аронсон Э. Эпоха пропаганды: Механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление / Э. Аронсон, Э. Праткинс. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.
2. Горчинська О. Георгій Почепцов: Інформаційна війна веде до наступного кроку – війни фізичної / Олександра Горчинська // mymedia.org.ua. – 2014. – Режим доступу: http://www.mymedia.org.ua/konkurs/ukraina/infowars/georg_y_pochepcov_nformac_yn_v_yna_vede_do_nastupnogo_kroku-v_yni_f_zichno.html.
3. Еляшевська Н. Ф. Вразливість України до інформаційної війни / Н. Ф. Еляшевська // Теле- та радіожурналістика. – Львів, 2015. – Вип. 14. – С. 165 – 169.
4. Кабаненко І. Інформаційна війна Росії проти України побудована на суцільній брехні / Ігор Кабаненко. – Режим доступу: <http://uaipress.info/uk/news/show/28496>.
5. Маруненко О. Зовнішні і внутрішні інформаційні війни у медійному просторі України / О. Маруненко // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – К., 2011. – №4. – С. 91 – 95.
6. Мудрак Л. Стандарти журналістики в умовах війни: переосмислення / Л. Мудрак. – Режим доступу: – http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/standarti_zhurnalistiki_v_umovakh_viyni_pereosmislennya/
7. Панарин И. Н. Технология информационной войны / Игорь Николаевич Панарин. – М. : КСП+, 2003. – 319 с.
8. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни / Георгій Почепцов. – К. : Вид. дім “Киево-Могилянська академія”, 2015. – 497 с.
9. Семен Н. Ф. Етично-професійний аспект діяльності журналіста в умовах інформаційної агресії / Н. Ф. Семен // Теле- та радіожурналістика. – 2016. – Вип. 15. – С. 58 – 62.
10. Семен Н. Ф. Поняття “інформаційна війна” в контексті соціальних комунікацій / Н. Ф. Семен // Держава та регіони: серія: соціальні комунікації. – 2016. – № 1. – С. 22 – 25.

Стаття надійшла до редколегії 21.09.16

Прийнята до друку 05.10.16

**COVERAGE INFORMATION ABOUT THE SITUATION
IN THE EASTERN REGIONS OF UKRAINE IN RUSSIAN INTERNET
(FOR EXAMPLE MATERIALS THE SITE
“RUSSIAN DIALOGUE” AND “PRAVDA.RU” for 2016)**

Natalia Semen

*National University “Lviv Polytechnic”,
Department of Journalism and Mass Communication,
Kniazia Romana Str., 3, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: eliashevaska1990@ukr.net*

Research focused around false news feeds about the events in Eastern Ukraine by Russian Internet resources “Russian Dialogue” and “Pravda.ru,” provoking aggression deployment information that leads to armed conflict with numerous human and economic losses. In the article analyzed the basic techniques of manipulation during feeds of such information and it’s impact on the recipient.

Today, in the information war by Russia against Ukraine it can highlight the following methods: 1) misinformation and manipulation; 2) advocacy; 3) diversification of public opinion; 4) psychological and psychotropic pressure; 5) spreading rumors.

In recent years, interest in the concept of information aggression in the context of social communications increased particularly among Ukrainian scientists. Today known professional public work of researchers like: Pocheptsov G., Panarin I., Peter V., Litvinenko O., Parfenyuk I., Starish O., Domaryev, V, Leontieva L.

We can say that today the Ukrainian media space is increasingly manifest themselves process attempts to combat Russian propaganda. They gather around him many supporters, both new and traditional media. However, such rapid popularity of these media reporters need to particularly pay attention to the moral dimension, is not afraid to use technical as well as their intellectual and creative potential.

Today, the domestic media market with caution must respond to information aggression from Russia, do not get the trap being prepared enemy and not to lose its credibility among those who trust us and support.

Journalist must submit news, portraying both sides, to attract professionals back up information well proven facts. In no case should provide estimates since this information is, to some extent, subjective, and can provoke an attack of the enemy aggression.

Key words: information aggression, information security, propaganda, Internet resource, manipulation, ATO zone.